

УДК: 339.138:615.272:616.72-002.78](477)(045)

<https://doi.org/10.24959/nphj.20.30>

В. П. Ходаківська, Н. М. Сеньків

Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж, Україна

Маркетинговий аналіз протиподагричних лікарських засобів, представлених на фармацевтичному ринку України

Однією з найпоширеніших форм запалення суглобів є подагра. З року в рік кількість хворих у всьому світі постійно зростає. Незважаючи на ефективні методи лікування, подагру досі не завжди вчасно діагностують, а лікування пацієнтів розпочинають пізно. Досить важливим питанням процесу фармакотерапії хворих з даною нозологією є забезпечення їх достатньою кількістю ефективних, безпечних і доступних препаратів, представлених на фармацевтичному ринку України.

Мета роботи – проведення маркетингового аналізу асортименту протиподагричних лікарських засобів (ППЛЗ), які представлені на вітчизняному фармацевтичному ринку, його особливостей і тенденцій розвитку.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використано перелік протиподагричних лікарських засобів за даними Державного реєстру лікарських засобів України, Компендіуму – лікарські препарати та наукових статей фахових видань. Основними методами дослідження стали: системний, порівняльний, маркетинговий аналіз структури ринку ЛЗ, моніторинг та графічний метод.

Результати та їх обговорення. Встановлено, що український ринок ППЛЗ сформовано переважно іноземними виробниками (55 %), він налічує 9 торговельних назв препаратів, 9 фірм-виробників з 6 країн світу. ЛЗ досліджуваної групи представлені на фармацевтичному ринку лише таблетованими формами. Виявлено, що препарати групи алопуринолу є найменш дорогівартісними, а максимальну вартість становлять імпортовані препарати групи фебуксостату. ЛЗ, що не впливають на метаболізм сечової кислоти, представлені лише одним імпортованим препаратом, який не має вітчизняного аналога, що значно обмежує вибір споживачами доступних ЛЗ для лікування подагри.

Висновки. Проведено маркетинговий аналіз асортименту ППЛЗ, представлених на фармацевтичному ринку України станом на березень 2020 р., виявлено низький рівень їх фізичної і економічної доступності для населення країни.

Ключові слова: подагра; протиподагричні лікарські засоби; фармацевтичний ринок; асортимент

V. P. Khodakivska, N. M. Senkiv

Zhytomyr Basic professional College of Pharmacy, Ukraine

The marketing analysis of anti-gout medicines presented at the pharmaceutical market of Ukraine

Gout is one of the most common forms of joint inflammation. From year to year the number of patients in the world is increasing. Despite the effective methods of treatment, gout is not always diagnosed on time and the treatment of patients starts late. A very important issue in the pharmacotherapy of patients with this nosology is to provide them with the sufficient number of effective, safe and affordable medicines presented at the pharmaceutical market of Ukraine.

Aim. To conduct the marketing assortment analysis of anti-gout medicines (AGM) presented at the local pharmaceutical market, its features and development trends.

Materials and methods. In the study, data of the State Register of Medicines of Ukraine, Compendium – medicines and scientific articles of professional publications were used. The main research methods were systematic, comparative, marketing analysis of drug market structure, monitoring and graphical method.

Results and discussion. It has been determined that the Ukrainian market of AGM is formed mainly by foreign manufacturers (55 %), has 9 trade names of medicines, 9 companies-manufactures from 6 countries of the world. Medicines of the study group are presented at the pharmaceutical market only in tablet form. It has been found that the allopurinol group medicines are less expensive, while imported medicines of the febuxostat group are of the maximum cost. Medicines that do not affect the metabolism of uric acid are presented by only one imported drug which has no local analog, and it significantly limits the consumers' choice of available medicines for the treatment of gout.

Conclusions. The marketing analysis of the assortment of AGM presented at the pharmaceutical market of Ukraine as of March 2020 has been conducted. The low level of the physical and economic availability of these medicines for the population of the country has been revealed.

Key words: gout; anti-gout medicines; pharmaceutical market; assortment

В. П. Ходаковская, Н. М. Сенькив

Житомирский базовый фармацевтический профессиональный колледж, Украина

Маркетинговый анализ протиподагрических лекарственных средств, представленных на фармацевтическом рынке Украины

Одной из самых распространенных форм воспаления суставов является подагра. Из года в год количество больных во всем мире постоянно растет. Несмотря на эффективные методы лечения, подагру до сих пор не всегда вовремя диагностируют, а лечение пациентов начинают поздно. Важным вопросом процесса фармакотерапии больных с данной нозологией является обеспечение их достаточным количеством эффективных, безопасных и доступных препаратов, представленных на фармацевтическом рынке Украины.

Цель работы – проведение маркетингового анализа ассортимента противоподгрических лекарственных средств (ППЛС), которые представлены на отечественном фармацевтическом рынке, его особенностей и тенденций развития.

Материалы и методы. В процессе исследования использованы данные Государственного реестра лекарственных средств Украины, Компендиума – лекарственных препараты и научных статей профессиональных изданий. Основными методами исследования стали: системный, сравнительный, маркетинговый анализ структуры рынка ЛС, мониторинг и графический метод.

Результаты и их обсуждение. Установлено, что украинский рынок ППЛС сформирован преимущественно иностранными производителями (55 %), насчитывает 9 торговых названий препаратов, 9 фирм-производителей из 6 стран мира. ЛС исследуемой группы представлены на фармацевтическом рынке только таблетированными формами. Обнаружено, что препараты группы аллопуринола наименее дорогостоящие, а максимальную стоимость имеют импортируемые препараты группы фебуксостата. ЛС, не влияющие на метаболизм мочевой кислоты, представлены лишь одним импортированным препаратом, который не имеет отечественного аналога, что значительно ограничивает выбор потребителями доступных ЛС для лечения подагры.

Выводы. Проведен маркетинговый анализ ассортимента ППЛС, представленных на фармацевтическом рынке Украины по состоянию на март 2020 года, выявлен низкий уровень их физической и экономической доступности для населения страны.

Ключевые слова: подагра; противоподгрические лекарственные средства; фармацевтический рынок; ассортимент

Вступ. Однією з найпоширеніших форм запалення суглобів є подагра. Це хронічне запальне захворювання, пов'язане з порушенням сечокислого обміну, збільшенням кількості сечової кислоти у крові, що клінічно характеризується рецидивуючим нападом гострого артриту і утворенням подгричних тофусів. Частота захворюваності на неї становить 0,9-2,5 % серед населення країн Європи, у США на подагру страждають 3,9 % населення, а на гіперурикемію – 21 % [1, 2].

В Україні захворювання на подагру спостерігається у 0,5-2,8 % населення, а поширеність гіперурикемії – у 34 % жіночого та 32 % чоловічого населення України [3]. Раніше на дану хворобу страждали чоловіки, але останнім часом ситуація кардинально змінилася, її частіше діагностують у жінок та молодих людей.

З року в рік кількість хворих у всьому світі постійно зростає. Незважаючи на ефективні методи лікування, подагру досі не завжди вчасно діагностують, а лікування пацієнтів розпочинають пізно [4]. Останнім часом особлива увага вчених сфокусована на проблемі таких коморбідних станів при подагрі, як ішемічна хвороба серця, цукровий діабет, артеріальна гіпертензія, що призводить до кардіоваскулярного ризику у даних хворих і є причиною летальності. Саме тому своєчасне встановлення діагнозу, раннє і раціональне призначення лікування не лише самого захворювання, але й супутніх патологій мають безпосереднє клінічне і соціальне значення як для пацієнта, так і для суспільства в цілому [5]. Висловлюється гіпотеза про появу нової епідемії подагри ХХІ століття, яка буде наносити все відчутніші медико-соціальні та економічні збитки державам через тимчасову та стійку втрату працездатності [6]. Здійснивши аналіз наукових публікацій, можна стверджувати про стрімке зростання кількості хворих на подагру. Слід зауважити, що за даними зарубіжних фахівців лише 1/3 пацієнтів із діагностованою подагрою приймає препарати, що знижують рівень сечової кислоти. Отже, йдеться про низьку комплаєнтність пацієнтів і як наслідок – високу вірогідність прогресування захворювання та

асоційованих із ним ускладнень, зниження рівня життя, інвалідизацію [7].

Аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що досить важливим питанням процесу фармакотерапії хворих з даною нозологією є забезпечення їх достатньою кількістю ефективних, безпечних і доступних препаратів.

Мета роботи – проведення маркетингового аналізу асортименту протиподгричних лікарських засобів (ППЛЗ), які представлені на вітчизняному фармацевтичному ринку, його особливостей і тенденцій розвитку.

Матеріали та методи. У процесі дослідження нами вивчено перелік протиподгричних лікарських засобів за даними Державного реєстру лікарських засобів України [8], Компендіуму – лікарські препарати [10] та наукових статей фахових видань.

Основними методами дослідження стали: системний, порівняльний, маркетинговий аналіз структури ринку ЛЗ, моніторинг та графічний метод [11].

Результати та їх обговорення. За результатами дослідження група протиподгричних лікарських засобів (ППЛЗ) за АТС-класифікацією належить до групи М – «Засоби, що впливають на опорно-руховий апарат», підгрупи М04 – «Засоби, що застосовуються для лікування подагри», яка влючає в себе: М04А А «Препарати що пригнічують утворення сечової кислоти» та М04А С «Препарати, що не впливають на метаболізм сечової кислоти» [10].

Досліджуючи стан забезпечення фармацевтичного ринку України, нами був проаналізований асортимент протиподгричних лікарських засобів відповідно до даних Державного реєстру готових ЛЗ. Відомості щодо наявних на фармацевтичному ринку груп ЛЗ, торговельних назв ЛЗ і їх виробників наведено в таблиці.

Станом на березень 2020 року асортимент досліджуваної групи налічує 9 торговельних назв препаратів, 9 фірм-виробників з 6 країн світу [8, 10]. Найбільш насиченим є сегмент препаратів, що пригнічують утворення сечової кислоти, який в рівній кількості представлений вітчизняними та іноземними виробниками. Серед препаратів, що не впливають на

Таблиця

Структура фармацевтичного ринку України протиподагричних лікарських засобів за АТС-класифікацією

АТС-код	МНН препарату	Торговельна назва	Виробник
Препарати, що пригнічують утворення сечової кислоти			
M04A A01	Алопуринол	Алопуринол	ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», Україна
		Алопуринол-КВ	АТ «Київський вітамінний завод», Україна
		Алопуринол Сандоз	Сандоз Фармасьютікалз д.д., Словенія
M04A A03	Фебуксостат	Аденурик	Менаріні - Фон Хейден ГмбХ, Німеччина
		Ліквестія	АТ «Фармак», Україна
		Фебукс	Мікро Лабс Лімітед, Індія
		Ефстат	ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця», Україна
		Урикокат	ПРОФАРМА Інтернешнл Трейдинг Лімітед, Мальта
Препарати, що не впливають на метаболізм сечової кислоти			
M04A C01	Колхіцин	Колхікум-дисперт	Фармаселект Інтернешнл Бетелігангз ГмбХ, Австрія

метаболізм сечової кислоти, зазначений лише 1 препарат іноземного виробника «Фармаселект Інтернешнл Бетелігангз ГмбХ», Австрія.

Аналізуючи пропозиції лікарських засобів на вітчизняному ринку, слід зазначити, що Україна виготовляє 4 найменування препаратів, що складають 45 % від загального асортименту протиподагричних лікарських засобів. Серед вітчизняних виробників відзначаються ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», АТ «Київський вітамінний завод», АТ «Фармак», ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Іноземні виробники постачають на фармацевтичний ринок України 5 найменувань ЛЗ (55 %) та займають на ньому провідну позицію. Протиподагричні препарати імпортуються на вітчизняний ринок в рівних кількостях зі Словенії, Німеччини, Індії, Мальти та Австрії (рис. 1).

На наступному етапі дослідження нами проаналізовано співвідношення іноземних та вітчизняних виробників у кожній фармакотерапевтичній групі ППЛЗ. Встановлено, що в групі колхіцину препарати вітчиз-

няного виробництва на ринку не представлені. Лікарські препарати групи фебуксостату постачаються на український фармацевтичний ринок переважно іноземними виробниками, зокрема Німеччиною, Індією та Мальтою. Препарати вітчизняних виробників найбільше представлені у групі алопуринолу (рис. 2).

Наступний етап нашого дослідження передбачав проведення аналізу цін на ЛЗ для лікування подагри. Аналізуючи ринок ППЛЗ за ціновими пропозиціями встановлено, що найбільшою вартістю характеризуються препарати іноземного виробництва. За результатами аналізу прайс-листів постачальників ЛЗ нами встановлено, що максимальна оптова ціна за упаковку препаратів фебуксостату становила 1046,20 грн – «Аденурик», таб. 120 мг № 28 виробництва «Менаріні – Фон Хейден ГмбХ» (Німеччина). Мінімальна ціна 43,06 грн за упаковку належить вітчизняному препарату групи алопуринолу – «Алопуринол - КВ», таб. 100 мг № 50 виробництва «АТ «Київський вітамінний завод» (Україна) [12]. На рис. 3 відображено розподіл ППЛЗ за ціновими нішами.

Встановлено, що представлені на фармацевтичному ринку України препарати групи алопуринолу є найменш дорогими і представлені у ціновому діапазоні від 1 грн до 500 грн. Максимальну вартість становлять імпортовані препарати групи фебуксостату від 500 грн і більше, а вартість вітчизняного замінника займає цінову нішу від 100 грн до 500 грн.

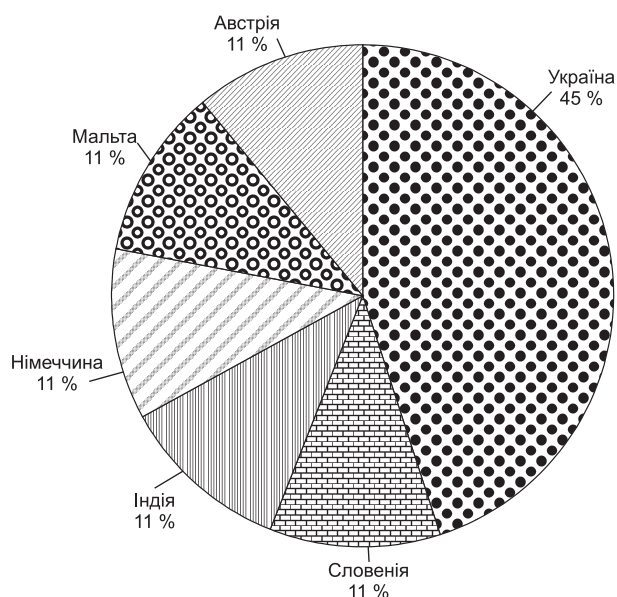

Рис. 1. Розподіл часток країн-виробників на протиподагричні ЛЗ в Україні

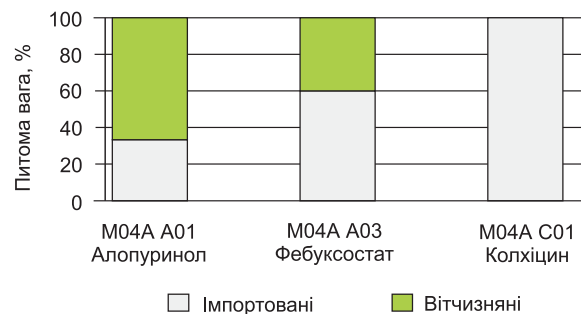

Рис. 2. Структура ринку ЛЗ вітчизняного та іноземного виробництва в розрізі АТС-класифікації

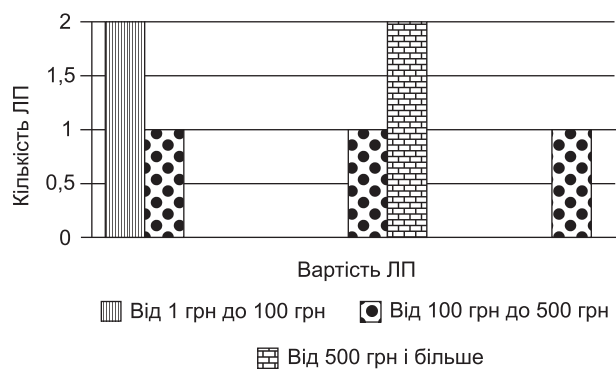

Рис. 3. Розподіл протиподагричних ЛЗ за цінovими нішами

Слід зазначити, що станом на березень 2020 р. зареєстровані препарати групи фебуксостату – «Фебукс» виробництва «Мікро Лабс Лімітед» (Індія) та «Урико-стат» – «ПРОФАРМА Інтернешнл Трейдинг Лімітед» (Мальта) на вітчизняному ринку відсутні [10, 12].

ППЛЗ сегменту колхіцину представлені всього 1 найменуванням і займають цінovу нішу від 100 грн до 500 грн.

Український ринок ППЛЗ сформовано переважно іноземними виробниками. Аналіз асортименту лікарських засобів відповідно до АТС – класифікації свідчить, що більшим розмаїттям за найменуванням відзначаються підгрупи алопуринолу та фебуксостату. ППЛЗ представлені на фармацевтичному ринку лише таблетованими формами.

Все вищезазначене свідчить про постійне підвищення потреби вітчизняного фармацевтичного ринку в ефективних препаратах даної групи та низький рівень їх фізичної та економічної доступності для хворих, які страждають на подагру.

Висновки та перспективи подальших досліджень

1. Проведено маркетинговий аналіз асортименту ППЛЗ, представлених на фармацевтичному ринку України станом на березень 2020 року.

2. Аналіз Державного реєстру лікарських засобів України свідчить, що асортимент досліджуваної групи незначний та налічує 9 торговельних назв препаратів. Вітчизняні ЛЗ представлені 4 виробниками, що складають 45 % від загального асортименту ППЛЗ. Однак, більш широко представлені препарати лише двох підгруп. Необхідно відмітити, що на час проведення дослідження на вітчизняному ринку відсутні 3 зареєстровані препарати, що пригнічують утворення сечової кислоти. ЛЗ, що не впливають на метаболізм сечової кислоти, представлені лише одним імпортованим препаратом, який не має вітчизняного аналога, що значно обмежує вибір споживачами доступних ЛЗ для лікування подагри.

3. Актуальним є розширення асортименту ППЛЗ на українському фармацевтичному ринку за рахунок розробки нових препаратів вітчизняного виробництва, що значно підвищить доступність населення країни до лікарських засобів для лікування подагри.

Конфлікт інтересів: відсутній.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

- Денисов И. С., Елисеев М. С., Барскова В. С. Эпидемиология подагры, факторы риска и течение заболевания с развитием хронической тофусной формы. *Науч.-практ. ревматол.* 2013. № 51 (5). С. 569–573.
- Global epidemiology of gout: prevalence, incidence and risk factors / C. F. Kuo et al. *Nat. Rev. Rheumatol.* 2015. Vol. 11, Issue 11. P. 649–662. DOI: 10.1038/nrrheum. 2015 (Date of access: 15.06.2020).
- Палієнко І. А., Кармазіна О. М. Лікування подагри. *Укр. ревматол. журн.* 2015. № 4 (62). С. 672.
- Neogi T., Jansen T., Dalbeth N. Gout Classification Criteria. An American College of Rheumatology. *Collaborative Initiative Arthritis & Rheumatology*. 2015. Vol. 67 (10). P. 2557–2568.
- Сміян С. І. Подагра: нові тенденції в діагностиці та лікуванні. *Гострі та невідкладні стани у практиці лікаря*. 2010. № 4. С. 23.
- Шуба Н. М. Гиперурикемия – мультиморбидная патология в ревматологии. *Укр. ревматол. журн.* 2013. № 2 (52). С. 14–21.
- Корж А. Н., Краснокутський С. В. Подагра: клініка, діагностика та лікування. *Східноєвропейський журн. внутрішньої та сімейної медицини*. 2015. № 1. С. 40–47.
- Інформаційно-пошукова система «Державний реєстр лікарських засобів України». URL: <http://www.drlz.kiev.ua> (дата звернення: 10.03.2020 р.).
- База стандартів медичної допомоги в Україні. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_standards_of_medicalaid (дата звернення: 10.03.2020 р.).
- Компендиум – лекарственные препараты. URL: <https://compendium.com.ua/> (дата звернення: 15.03.2020 р.).
- Котвицкая А. А., Карло В. В. Маркетинговый анализ ассортимента украинского рынка лекарственных препаратов, применяемых для лечения псориаза. *Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины*. 2013. № 3. С. 50–53.
- Моріон. Программный комплекс «АПТЕКА». URL: <https://pharmbase.com.ua/> (дата звернення: 15.03.2020 р.).

REFERENCES

- Denisov, I. S., Eliseev, M. S., Barskova, V. S. (2013). *Nauch.-prakt. revmatol.*, 51 (5), 569–573.
- Kuo, C. F., Grainge, M. J., Zhang, W., Doherty, M. (2015). Global epidemiology of gout: prevalence, incidence and risk factors. *Nat. Rev. Rheumatol.*, 11 (11), 649–662. doi: 10.1038/nrrheum. 2015.
- Palienko, I. A., Karmazina, O. M. (2015). *Ukr. revm. zhurn.*, 4 (62), 672.
- Neogi, T., Jansen, T., Dalbeth, N. et al. (2015). Gout Classification Criteria. An American College of Rheumatology. *Collaborative Initiative Arthritis & Rheumatology*, 67 (10), 2557–2568.
- Smiiian, S. I. (2010). *Hostri ta nevidkladni stany u praktitsi likaria*, 4, 23.
- Shuba, N. M. (2013). *Ukr. revm. zhurn.*, 2 (52), 14–21.

7. Korzh, A. N. (2015). *Skhidnoievropeyskyi zhurn. vnutrishnoi ta simeinoi medytsyny*, 1, 40–47.
8. *Derzhavnyi reiestr likarskykh zasobiv Ukrainy*. (n. d.). Available at: <http://www.drlz.com.ua/>.
9. *Baza standartiv medychnoi dopomohy v Ukraini*. (n. d.). Available at: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_standardsofmedicaid.
10. *Kompendyum – lekarstvennye preparaty*. (n. d.). Available at: <https://compendium.com.ua/>.
11. Kotvitskaia, A. A., Karlo, V. V. (2013). *Problemy sotsialnoi hihieny, zdravookhraneniia i istorii medytsyny*, 3, 50–53.
12. *Morion. Prohrammnyi kompleks "APTEKA"*. (n. d.). Available at: <https://pharmbase.com.ua/ru/>.

Відомості про авторів:

Ходаківська В. П., кандидатка фармац. наук, викладачка вищої кваліфікаційної категорії, Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж. E-mail: khodakivska.viktoriia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5356-4489>

Сеньків Н. М., викладачка I кваліфікаційної категорії, Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж. E-mail: senkiv.nadiia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1627-401X>

Information about authors:

Khodakivska V. P., candidate of pharmaceutical sciences, lecturer of higher qualification category, Zhytomyr Basic professional College of Pharmacy. E-mail: khodakivska.viktoriia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5356-4489>

Senkiv N. M., lecturer of the first qualification category, Zhytomyr Basic professional College of Pharmacy. E-mail: senkiv.nadiia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1627-401X>

Сведения об авторах:

Ходаковская В. П., кандидат фармац. наук, преподаватель высшей квалификационной категории, Житомирский базовый фармацевтический профессиональный колледж. E-mail: khodakivska.viktoriia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5356-4489>

Сеньков Н. М., преподаватель I квалификационной категории, Житомирский базовый фармацевтический профессиональный колледж. E-mail: senkiv.nadiia@pharm.zt.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1627-401X>

Надійшла до редакції 20.03.2020 р.